

4.

Prešerna imenujemo stvarnika in ustanovitelja slovenskega pesništva, in po vsi pravici; zakaj Prešern je bil prvi, ki je slovenskemu pesništvu dal umetniški dovršeno obliko; Prešeren je bil prvi, ki je slovenskemu pesništvu stalno določil in osnoval pesniško mero; Prešeren je bil prvi, ki je slovensko pesništvo obogatil s toliko množino raznovrstnih, pri vseh omikanih narodih običnih, a nam Slovencem dotlej še neznanih in nenavadnih pesemskih oblik, kakor še nihče pred njim in nihče za njim.

»Ako le po vrhu pregledamo Prešernove poezije (tako piše prvi njegov čestilec Josip Stritar), vidimo že, kako so mnogovrstne in različne, dasi je tako majhno njih število. Od nežne pesmi, ki pohlevno-boječe prihaja iz srca, do ostre zabavljice, ki zbada s svojim žalom — ne brez strupa — svojega nasprotnika tam, kjer ga najbolj skeli; od vesele pesmi, katero prepeva vriskaje mladi vojak, svoje mladosti in kreposti vesel, do žalostne zdravice, ki poje: »Da ni nesrečen, kdor v grobu leži«, kolik razloček! In vse te pesmi, tako različne — po svoje dovršene! Zdaj ti bo ta bolj všeč, zdaj ta, kakor ti je ravno pri srcu, ko jih vzameš v roke. Prešernova pesem se glasi časih kakor žvrgolenje škrjančevo, ki se veselo suče proti jasnemu pomladanskemu nebu, časih kakor pesem slavčeva, ki v tihi noči, samotno na grmu sedeč, globoko iz srca toži svoje bolečine.«

* * *

Po vsi slovenski domovini nabirajo sedaj prostovoljnih prispevkov, da postavijo v središču slovenske domovine, v beli Ljubljani, velikemu in slavnemu Prešernu spomenik. Tudi »Zvonček« želi z vsemi ostalimi vrlimi Slovenkami in Slovenci, da bi se skoraj dvignil iz slovenskih tal Prešernov spomenik, ki bodi Ljubljani v kras, slovenskemu narodu v ponos, a Prešernu v slavo.



Kako so bile lepe sanje, lepi spomini . . .

Spisal *Andrej Rapč.*



na velikopomembna noč je že zopet tu.

Čarobna noč! Tisoč in več let je minilo od prve božične noči, in vendar se vračaš še sedaj z isto tajnostjo kot nekdanj.

Bilo je nekdanj! . . . Mrzla zima je vladala okolo in okolo.

Nad hlevcem, kjer se je narodil naš Odrešenik, je trepetalo tisoč zvezd . . .

V mrzlem hlevcu leži naš Zveličar, naš kralj, naš Bog, in poleg njega kleči njegova mati z rednikom Jožefom.

»Slava Bogu na višavi,« začujejo na paši preprosti pastirji, ki radostnih lic hite pozdravljat kralja vseh kraljev, svojega Boga . . .

V take misli vtopljen sedim v domači hiši poleg osivelega deda, ki nepremično zre predse. »Tu ste zopet, spomini nekdanjih radostnih dni, tu si, doba, ki sem jo preživel kot dete . . .« vzklikam.

Nekdaj je bilo . . . Bil sem dete ter sedel v naročju dedovem, ki mi je pravil o pomenu nocojšnje noči. Prisluškoval sem milim glasom stare babice, ki mi je pravila o nenavadnih stvareh, ki se dogajajo to noč zunaj pri potoku ob cesti, v hlevu pri živini, o nje govoru, o pomenu tajnostnega šepetanja bisernih valčkov. O, kaj sta mi vse pravila ded in babica!

Blažena detinska leta! Ali si naj želim nazaj? Ne! Čemu? Saj bi bila ta želja brezuspešna.

In vendar sem ob teh trenutjih tako mlad!

Tesno mi je tu v koči, jako tesno. Ven moram v to božjo noč.

Še je gledal ded zamišljeno predse, še je molila ob jaslicah babica, in jaz sem hitel ven, hitel na božji zrak . . .

Iz stolpa so zabrneli zvonovi ter se razlili po tihi vasi, po jasni sveti noči. Ozrl sem se okolo. Kak pogled! Kot prsti božji so se dvigali okolo in okolo zvoniki cerkvá po bližnjih holmih, iz katerih je v glasu zvonov odmevalo: »Slava Bogu na višavah!« Častili so ti zvonovi Njega, ki je prišel iz nebeške svoje stolice.

Hitel sem dalje v noč. Praznje je opravljena vsa priroda. Tisoč svetil zre nanjo ter se ljubko spogleduje s kristalnimi, sneženimi biseri, ki žare v njihovem razkošnem svitu tako skrivnostno, tako milo . . .

Vrsta se vrsti za vrsto božičnih dreves, nakičenih s krasom, kakršnega more tem drevesom dati samo priroda, s krasom, ki more le nocojšnjo noč biti tako lep, tako čaroben.

Po cerkvah je oddonel zadnji glas v slavo božjo, po vasi je ugasnila svetilka za svetilko. Le tam koncem vasi še brli luč pri znamenju, in v hiši poleg njega gore sveče.

Nehoté sem pristopil bližje pod okno. Kak slikovit pogled!

Velika miza, pogrnjena z belim prtom, na nji trije hlebi poprtniki, na steni poleg nje v kotu jaslice, a pred njimi na kolenih dete . . . Ljubko je sklevalo to dete nedolžne ročice ter zrlo sanjavo v božje dete v hlevcu in premikalo rožna ustna — molilo je . . .

Ob njem pa je stal ded. Sključena mu je bila postava, častitljivo glavo mu je pokrival sneg belih las.

Nepremično je strmel v dete s sklenjenimi rokami. Kaj li je mislil? Morda je mislil, kako hitro poteka čas, morda, kako kratek je pot od zibeli do groba? Ali je molil, ali mislil na ono jasno dobo, ko je tudi on kot to dete sedaj klečal pred jaslicami z nepopisno srečo v mladem srcu? Kdo ve?

Nisem se mogel ganiti izpod okna. Zamaknjen sem strmel v ta divni prizor . . .

